

ว่าด้วยเรื่องการทำให้ วัตถุแยกจากกันในภาษาไทยถิ่นใต้

ประภัสสร ภัทรนาวิก¹

ในภาษาไทยถิ่นใต้มีคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง² ที่มีความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกันเป็นจำนวนมาก คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงนี้หมายถึงคำกริยาที่มีความหมายว่าทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนอาการ หรือเปลี่ยนสภาพ (นววรรณ พันธุเมธา.2525 : 11-12) กล่าวคือมีผู้ทำ ทำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง และมีวัตถุเป็นผู้ถูกทำ เปลี่ยนอาการ หรือเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม³ คำกริยาที่เป็น สาเหตุให้เปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือที่ใช้แยกวัตถุ และสัมพันธ์กับการเปลี่ยนอาการ หรือเปลี่ยนสภาพต่าง ๆ ทำให้วัตถุแยกจากกันในลักษณะต่างกันไป

บทความเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกันจากคำกริยาที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525 (สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2525 : 1-313) และกำหนดการศึกษาความหมายของคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองดังกล่าวตามความหมายที่พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525 ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลด้านที่คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือที่ใช้แยกวัตถุจากการสอบถามผู้ที่พูดภาษาถิ่นใต้ในชีวิตประจำวันจำนวน 10 คน ประกอบการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน⁴ อาจมีความสัมพันธ์กับเครื่องมือที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน 4 ลักษณะ คือ

¹ อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² นววรรณ พันธุเมธา ได้จำแนกคำกริยาตามความหมายไว้หลายประเภท คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงเป็นประเภทหนึ่งที่ นววรรณได้อธิบายไว้ว่า คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงนี้หมายถึงคำกริยาที่มีความหมายว่าทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนอาการ เปลี่ยนสภาพ เปลี่ยนสถานที่ จะต้อง มีหน่วยนามที่เป็นผู้ทำกริยา และหน่วยนามที่เป็นผู้ถูกทำอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมีหน่วยนามอื่น ๆ อีก แล้วแต่ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงแง่ใด... (นววรรณ พันธุเมธา. 2525 : 11-12)

³ บทความนี้มีผู้เขียนมิได้เน้นเรื่องผู้ทำและผู้ถูก แต่เน้นเรื่องการแสดงความหมายของคำกริยาและเน้นหน่วยนามที่เป็นเครื่องมือในการแสดงกริยา ยกตัวอย่างเช่น คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง เช่น คำว่าตัด จากการสอบถามพบว่าเครื่องมือที่ใช้ตัดจะเป็นของมีคม เช่น มีด กรรไกร วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

⁴ บทความนี้ได้จัดกลุ่มคำตามความหมายที่พจนานุกรมให้ไว้ คำบางคำอาจปรากฏอยู่ในกลุ่มที่จัดหลายกลุ่มเพราะคำนั้นมีหลายความหมาย

1. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของมีคม
2. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของไม่มีคม
3. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้อวัยวะ
4. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือหลายประเภท

1. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของมีคม

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันจำนวนหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของมีคม กล่าวคือสัมพันธ์ในลักษณะที่ของมีคมเป็นเครื่องมือในการแสดงอาการที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน

เครื่องมือประเภทของมีคมที่ทำให้วัตถุแยกจากกันมีหลายชนิด ตัวอย่างเช่น มีด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับฟัน ผ่า พร้าซึ่งเป็นมีดขนาดใหญ่มีหลายลักษณะ เช่น พร้าขอ ที่ปลายมีด้ามยาวสำหรับเกี่ยวตัด พร้าโต้ ที่มีปลายจุ่ม สันหนา และด้ามสั้น ขวานซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับตัด ฟัน ผ่า ถากไม้ เลื่อย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีใบเลื่อย ด้านที่ใช้เลื่อยมีคมเป็นฟันจิกๆ เหล็กหมาดหรือเหล็กไซซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับแทง หรือไซเป็นรูเล็ก จอบซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับขุดดินและถางหญ้า ทำด้วยเหล็กหน้าแบนกว้าง มีด้ามยาว เสียม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับขุด ซะ และพรวนดิน เป็นต้น

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย ในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วย การใช้เครื่องมือประเภทของมีคม อาจจำแนกตามลักษณะการทำให้วัตถุแยกจากกันได้หลายลักษณะ ดังนี้

1.1 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการโค่น

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการโค่น ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

กน [kon ³]	ก. โค่น ตัด	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 9)
ค่อน [khɔ:n ⁶]	ก. โค่น เช่น ค่อนไม้ หมายถึง โค่นไม้	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 61)
ลัม [lɔ:m ⁷]	ก. โค่น ตัด ทำลาย	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 222)

จากการสอบถามผู้ออกภาษาพบว่าในการโค่นไม้นิยมใช้ขวานทำให้วัตถุที่ถูกโค่นจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.2 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการตัด

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการตัด ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

กุด [kut ³]	ก. ตัด	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 30)
คืบ [khi:p ⁶]	ก. ตัด เช่น คืบผม, คืบผ้า	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 65)
จุด [cut ³]	ก. ตัด เช่น จุดเรียน หมายถึง ตัดผลทุเรียน	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 82)
ตัด [tat ³]	ก. ทำให้ขาดด้วยของมีคม	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 122)
ราน [ra:n ⁵]	ก. ตัดกิ่งไม้	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 216)
เลาะ ⁶ [lɔ:ʔ ⁶]	ก. ตัดออก	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 232)

¹ สัทอักษร และวรรณยุกต์ที่ใช้แทนเสียงในแต่ละคำ ผู้เขียนใช้ตามที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้

² คำนี้ พจนานุกรมให้ความหมายไว้หลายความหมาย ได้แก่ กะเพาะ, ลอก, แซงออก, ตัดออก ความหมายว่า ตัดออก จัดอยู่ในกลุ่มนี้

- หลิด [lit¹] ก. ตัดออก เช่น หลิดกล้วย, หลิดตาไผ่ ; ระกั่ว
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 273)
- สิน [si:n¹] ก. ตัด
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 246)

จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่าในการตัด นิยมใช้มีด พร้า ขวาน ในการ กุด จุด ตัด ราน หลิด
สิน และนิยมใช้กรรไกร ในการ คีบ ตัด วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้
วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะการทำให้แยกจากกันโดยการตัด อาจมีลักษณะ
ของการตัดที่แตกต่างกันไปในรายละเอียด ได้แก่

1.2.1 ตัดเฉพาะส่วนปลายออก

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน
โดยการตัดเฉพาะส่วนปลายออก ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

- กริบ [krip³] ก. ตัดปลาย; ขลิบก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 13)
- ตริบ [trip³] ก. ขลิบ ตัด (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 118)
- ดาย [da:j³] ก. ดาย เช่น ดายหญ้า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 110)
- ผล้าย [phla:j²] ก. ปาด หรือเฉือนออกในแนวเฉียง เช่น ผล้ายไม้ไผ่ หมายถึงปาดปลายไม้ไผ่
; ผล้ายปากเปิดก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 181)
- เหลี่ยะ [lia:ʔ²] ก. ปาดปลายไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 292)
- เหม็ด [met¹] ก. ตัดปลาย หรือยอดไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 296)
- เหมร์ต [mret¹] ก. ตัด เช่น เหมร์ตยอด หมายถึง ตัดยอดไม้
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 296)

จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่าในการตัดเฉพาะส่วนปลาย นิยมใช้ กรรไกร ในการกริบ ตริบ และ
นิยมใช้มีด พร้า ในการผล้าย เหม็ด เหมร์ต ดาย เหลี่ยะ วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เมื่อผู้ทำแสดง
กริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่หมายถึงตัดเฉพาะส่วนปลายนี้ ในบางกรณีจะปรากฏร่วมกับ
คำนามบางคำ และมีความหมายเฉพาะ เช่น

ตัดไช⁷ หมายถึง ขลิบหนังหุ้มอวัยวะเพศชายตามพิธีศาสนาอิสลาม⁸

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 122)

ตัดใบพลู หมายถึง พิธีมาชะยวี่สำหรับสตรีตามลัทธิศาสนาอิสลามโดยใช้ใบพลูหลายๆ ใบ
ปิดอวัยวะเพศแล้วใช้ข้อมือมัดติดกันใบพลู บางแห่งก็ใช้เข็มจิ้มก็ได้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 122)

⁷ คำนี้พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ มิได้ให้สัทอักษรไว้

⁸ จากการสอบถามพบว่ากรตัดไช หรือพิธีหั้นดของศาสนาอิสลามในสมัยโบราณ ใช้ไม้ไผ่ที่คมในการขลิบ แต่ปัจจุบันผู้ตัดคือแพทย์ซึ่งจะ
ใช้เครื่องมือแพทย์ในการตัด

1.2.2 ตัดให้ได้รูปทรง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้ได้รูปทรงตามที่ต้องการปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

กลั่น	[kl ɔ:n ⁴] ก. ตกแต่ง	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 14)
ขอด	[kh ɔ:n ⁴] ก. ตัดให้ได้รูปทรง	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 43)
เตเรียน	[trian ³] ก. ตัด, เจียน เช่น เตเรียนหมาก, เตเรียนพลู	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 129)
ทา	[tha: ⁵] ก. พันไม้อย่างหยาบ ๆ ก่อนตากให้เรียบ ; พันทา เบิก ก็ว่า	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 41)
เปียบ	[piap ⁴] ก. ถากเพื่อลบเหลี่ยมไม้	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 178)
เหียด	[riat ³] ก. ตัดแต่งให้เรียบเสมอ	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 291)

ลักษณะการตัดให้ได้รูปทรง เช่น กลั่น ขอด ทา เปียบ เหียด จากการสอบถามพบว่านิยมใช้มีด ขวาน ในการแสดงอาการดังกล่าว ส่วนเตเรียน นั้น นิยมใช้ทั้งมีด และกรรไกร ในการเตเรียน วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการตัดให้ได้รูปทรง ในบางกรณีจะปรากฏร่วมกับคำนามบางคำ และมีความหมายเฉพาะ เช่น

พันเตา⁹ ก. พันไม้ซุงให้เป็นเหลี่ยมเพื่อสะดวกในการเสียดแปรรูป ; บ้องเตา ก็ว่า
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 196)

1.2.3 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกออกมาเป็นชิ้น ๆ

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกออกมาเป็นชิ้น ๆ ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

กรวน	[kruan ³] ก. ขูดด้วยกระต่ายขูดมะพร้าวแบบจีน	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 10)
เถื่อ	[thwa ¹] ¹⁰ ก. แล่, ชำแหละ	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 136)
ปาด	[pa:t ⁴] ก. เฉือน	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 173)
ปึง	[pwŋ ⁴] ก. ถากด้วยปึง	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 175)
ผ่าน	[khwa:n ¹] ¹¹ ก. หั่น, ตัดให้เป็นชิ้น ๆ เช่น ผ่านหยวก ผ่านผัก	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 187)
หั่น	[han ¹] ก. หั่น	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 279)

ลักษณะการตัดให้เนื้อวัตถุแยกออกมาเป็นชิ้น ๆ นิยมใช้มีดในการ เถื่อ ผ่าน หั่น จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่า นิยมใช้มีดโต้ มีดปาดดาในการปาด ส่วนกรวน ใช้เมื่อใช้กระต่ายขูดมะพร้าวหรือเครื่องมือที่

⁹ คำนี้ พจนานุกรมมิได้ให้สัทอักษรไว้ และผู้เขียนจัดคำนี้ให้อยู่ในกลุ่มลักษณะการทำให้แยกจากกันโดยการพัน สับ ผ่า ถากอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะมีความหมายว่า พันด้วย

¹⁰ สัทอักษร ที่หมายถึงเสียง เอื่อ ในการพิมพ์บทความเรื่องนี้ ผู้เขียนใช้อักษร คือ wa แทนเสียงดังกล่าว

¹¹ จากสัทอักษรที่พจนานุกรมให้ไว้ คำนี้ออกเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ คือ [khw]

เรียกว่า เล็บแมว ขูดมะพร้าวออกมาเป็นชิ้น ๆ และปิ้งเป็นกิริยาอาการถากด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า ปิ้ง วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกิริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่หมายถึงการตัดให้เนื้อวัตถุแยกออกมาเป็นชิ้น ๆ เช่น ปาด ในภาษาไทยถิ่นใต้ อาจปรากฏร่วมกับคำนามบางคำ และมีความหมายเฉพาะ เช่น

ปาดตาผี¹² ก. เฉือน หรือ ผานบาง ๆ (พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 173)

1.2.4 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นชิ้นเล็ก

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นชิ้นเล็ก ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

กรวก¹³ [kruak⁴] ก. ผ่าไม่ออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ; เกรียก, เทรียก ก็ว่า
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 10)

โกรก [kro:k⁴] ก. เลื่อยไม้เป็นชิ้นเล็ก ๆ
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 38)

ทอน [th ɔ:n⁵] ก. ตัดให้สั้น , บั่น , ทำให้เป็นส่วนน้อย
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 139)

การตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นชิ้นเล็ก จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่า นิยมใช้มีด เลื่อย ขวาน ในการ กรวก โกรก ทอน วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกิริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.2.5 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นท่อน

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นท่อน ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

บัน [ban³] ก. บั่น, ตัด เช่น บั่นไม้ให้สักสองท่อน หมายถึง ตัดไม้ให้สักสองท่อน
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 160)

การตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นท่อน จากการสอบถามพบว่า นิยมใช้มีด พร้า ขวาน ในการ บั่น วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกิริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.2.6 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันด้วยการบาดหรือกรีด

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันโดยการบาดหรือกรีด ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

กิน [kin³] ก. บาด เช่น มีดกินมือ หมายถึง มีดบาดมือ
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 28)

ตัด¹⁴ [tat³] ก. กรีด เช่น ตัดยาง (พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 122)

สีมะ [sw¹ me:ʔ²] ก. ข่าโดยวิธีการเชือดคอ (น.ธ.)¹⁵ ; แผละ ก็ว่า
(พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ หน้า 246)

¹² คำนี้พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ไม่ได้ให้หลักอักษรไว้

¹³ คำนี้ พจนานุกรมให้ความหมายไว้หลายความหมาย ได้แก่ 1. จวก, สับ, ฟัน เช่น กรวกดิน หมายความว่า ฟันดิน 2. ผ่าไม่ออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ; เกรียก, เทรียก ก็ว่า ความหมายว่า ผ่าไม่ออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ จัดอยู่ในกลุ่มนี้

¹⁴ คำนี้ พจนานุกรมให้ความหมายไว้หลายความหมาย ได้แก่ ตัดให้ใ้รูปทรง กรีด เช่น ตัดยาง จัดอยู่ในกลุ่มนี้

¹⁵ นราธิวาส

หวะ [wa:ʔ¹] ก. กรีด,ผ่า,เปิดออก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 276)

การตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันโดยการบาดหรือกรีด เช่น ตัด หวะ กิน จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่า นิยมใช้มีด มีดปาดตาล และใช้มีดขีดข่วนหรือกรีดข่วนในการกรีดข่วน วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.2.7 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันด้วยการลอกเฉพาะเปลือกนอกออก

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันด้วยการลอกเฉพาะเปลือกนอกออก ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

พลอ [phlɔ:⁵] ก. 1. ควั่นเปลือก และ กะพีดันไม้ให้ขึ้นต้นตาย
2. ผานเอาเปลือกแข็งออก เช่น พลอพร้าว หมายถึง
ผานเอาเปลือกแข็งของมะพร้าวออก
3. พัน ถาก หรือตัดโดยรอบ เช่น พลอปลวก

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 190)

ล้ง [laŋ⁶] ก. ตัด ,ควั่น, เช่น ล้งต้นไม้ หมายถึง ควั่นเปลือกต้นไม้

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 224)

ลิต [lit⁷] ก. ปอก เช่น ลิตพร้าว หมายถึง ปอกมะพร้าว

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 226)

เลาะ¹⁶ [lɔ:⁹] ก. ลอก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 232)

จากการสอบถามผู้บอกภาษา พบว่า การตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันด้วยการลอกเฉพาะเปลือกนอกออก นิยมใช้มีด พร้า ขวาน ในการพลอ ล้ง ลิต เลาะ วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.2.8 ตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นริ้ว ๆ

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน โดยการตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นริ้ว ๆ ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

กัน [kan³] ก. ตัดหรือฉีกเป็นริ้ว ๆ หรือเป็นตอน เช่น กันปลา

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 22)

จากการสอบถามพบว่า การตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นริ้ว ๆ นิยมใช้มีดในการกัน วัตถุที่ถูกตัดจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.3 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการพัน สับ ผ่า ถาก

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการ พัน สับ ผ่า ถาก ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

กรวก¹⁷ [kruak⁴] ก. จวก,สับ,พัน เช่น กรวกดิน หมายความว่า พันดิน

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 10)

¹⁶ คำนี้ พจนานุกรมให้ความหมายไว้หลายความหมาย ได้แก่ กะเทาะ ,ลอก ,แซงออก ,ตัดออก หมายความว่า ลอก จัดอยู่ในกลุ่มนี้

¹⁷ คำนี้ พจนานุกรมให้ความหมายไว้หลายความหมาย ได้แก่ 1.จวก,สับ,พัน เช่น กรวกดิน หมายความว่า พันดิน 2. ผ่าไม่ออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ; เกรียก,เตรียก ก็ว่า หมายความว่า จวก,สับ,พัน เช่น กรวกดิน หมายความว่า พันดินจัดอยู่ในกลุ่มนี้

จวก	[cuak ¹]	ก. สับพื้นด้วยจอบ เช่น จวกดิน หมายถึงพื้นดิน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 75)
ฉะ	[cha:ʔ ²]	ก. ถาก, ฟัน เช่น ฉะหัวนา หมายถึง ถากคันนา (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 85)
เฉียง	[cho:ŋ ¹]	ก. ผ่า, ฟัน เช่น เอาขวานเฉียงหัว หมายถึง เอาขวานฟันหัว, เฉียงฟัน หมายถึง ผ่าฟัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 90)
โฉ้ง	[cho:ŋ ²]	ก. ฟันกลางลำต้นของต้นไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 91)
ตรา	[tram ³]	ก. สับพื้นให้ยุบลง เช่น ตราพา หมายถึง สับพื้นกิ่งไม้ที่โคนแล้ว ให้ยุบตัวลง (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 118)
ทา ¹⁸	[tha: ˥]	ก. ฟันไม้อย่างหยาบ ๆ ก่อนถากให้เรียบ ; ฟันทา เบิกทา ก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 141)
บาก	[ba:k ⁴]	ก. ฟันให้เป็นรอยกว้าง เช่น บากหน้าไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 161)
เปียบ ¹⁹	[piap ⁴]	ก. ถากเพื่อลบเหลี่ยมไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 178)
ฟัน	[khwan ⁵]	ก. สับ, ฟัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 196)
สับ	[sap ¹]	ก. สับ, ฟัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 242)
หวด	[huat]	ก. ฟัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 275)

มีข้อสังเกตว่า คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการฟัน สับ ถาก ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ใช้กับวัตถุที่เป็นได้ทั้งไม้และดิน

จากการสอบถามผู้ออกภาษาพบว่า นิยมใช้จอบ เสียม ในการกรวัก จวก ฉะ ดิน ใช้ขว้า ขวาน ในการเฉียง โฉ้ง บาก ไม้เป็นต้น วัตถุที่ถูกฟัน สับ ผ่า ถาก จะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการฟัน สับ ถาก ในบางกรณีจะปรากฏร่วมกับคำนามบางคำ และมีความหมายเฉพาะ เช่น

ฟันเตา²⁰ ก. ฟันไม้ซุงให้เป็นเหลี่ยมเพื่อสะดวกในการเลื่อยแปรรูป ; บ้องเตา ก็ว่า
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 196)

1.4 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการเลา

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันโดยการเลา ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

เหลียม [liam²] ก. 1. เลียม

2. เลา เช่น เหลียมดินสอ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 292)

อาการทำให้แยกจากกันโดยการเลา มักจะใช้เครื่องมือประเภทของมีคมมาเลาให้วัตถุนั้นเปลี่ยนสภาพ เช่น อาจมีรูปทรงที่กลมกลิ้ง ผิวเรียบ หรือมีปลายแหลม และส่วนของวัตถุที่แยกออกจากวัตถุเดิมมักไม่นำมาใช้

¹⁸ คำนี้ ผู้เขียนได้จัดให้อยู่ในกลุ่มของคำกริยาที่หมายถึงการตัดให้ได้รูปทรงด้วยเพราะมีความหมายเรื่องการตกแต่งให้ได้รูปทรงปรากฏอยู่

¹⁹ ผู้เขียนได้จัดให้อยู่ในกลุ่มของคำกริยาที่หมายถึงการตัดให้ได้รูปทรงด้วย เพราะมีความหมายเรื่องการตกแต่งให้ได้รูปทรง ปรากฏอยู่

²⁰ คำนี้ พจนานุกรมมิได้ให้คำอธิบายไว้

ประโยชน์อีก และจากการสอบถามผู้ที่บอกภาษา พบว่า นิยมใช้มีด พร้า กบเหลาดินสอ ในการเหลียม วัตถุที่ถูกเหลาจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.5 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการแทง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการแทง ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

กบโคน ²¹	ก. แทงจนถึงโคน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 9)
ไซ [chaj ⁵]	ก. เจาะ, ไซ เช่น ไซไม้ หมายถึง เจาะไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 101)
ทอ ²² [tho: ⁵]	ก. แทง (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 138)
แทง [the:ŋ ⁵]	ก. แทง, ทิ่ม, ตำ เช่น ทนแทง หมายถึง ทนตำ ²³ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 146)
ลาง [la:ŋ ⁵]	ก. ขุด, เจาะ เช่น ลางยาง หมายถึง เจาะต้นยางเพื่อเอาน้ำมัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 227)
เสียบ ²⁴ [siap ²]	ก. 1. แทง เช่น เสียบพุง หมายถึง แทงท้อง 2. ปัก เช่น เสียบรูป หมายถึง ปักรูป (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 248)

อาการทำให้แยกจากกันโดยการแทง มักจะใช้เครื่องมือประเภทของมีคม ปลายแหลมมาแทงให้วัตถุนั้นเปลี่ยนสภาพ เช่น อาจมีรูกลงเข้าไป และจากการสอบถามผู้บอกภาษา พบว่า นิยมใช้เหล็กไซ เหล็กหมาด ไม้ปลายแหลม มีด หรือเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแท่งปลายแหลม ในการแทง วัตถุที่ถูกแทงจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

1.6 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการถาง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการถาง ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

แผ้ว [phe:w ²]	ก. ทำให้เตียน สะอาด หรือหมดไป, ถาง เช่น แผ้วป่า หมายถึง ถางป่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 185)
ไหลง [lo:ŋ ¹]	ก. ถาง, ถูย เช่น ไหลงทาง หมายถึง ถูยทาง , เช่น ไหลงป่า หมายถึง ถางป่า (ช.พ.) ²⁵ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 299)
หวด [huat] ²⁶	ก. ถาง, ฟัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 275)

²¹ คำนี้ พจนานุกรมมิได้ให้สัทอักษรไว้

²² คำนี้ พจนานุกรมมิได้ให้ความหมาย ได้แก่ แทง ชน ขวิด กระแทก ถูก เช่น วัวทอ หมายถึง วัวขวิด

²³ ทนทาน ในที่นี้ เป็นเครื่องมือที่สามารถตีแทง

²⁴ คำนี้ยังหมายถึง กลัด เช่น เสียบทอง หมายถึง กลัดกระดุมทอง

²⁵ ชุมพร

²⁶ คำนี้ พจนานุกรมมิได้ให้วรรณยุกต์ไว้

จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่า นิยมใช้มัด พร้า ในการแฉ่ว โหลง หวด วัตถุที่ถูกฉ่างจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

2. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของไม้มีคม

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันจำนวนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทของไม้มีคม กล่าวคือสัมพันธ์ในลักษณะที่ของไม้มีคมเป็นเครื่องมือในการแสดงกริยาอาการที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน

เครื่องมือประเภทของไม้มีคมที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน ได้แก่ สาก - ครก เครื่องตะบันหมาก ไม้สอยหิน เป็นต้น

2.1 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการตำ

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการตำปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

โซลก [khlo:k ²]	ก. ตำให้พอเปลือกแตก หรือหลุดล่อน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 54)
เซ ²⁷ [che: ⁵]	ก. โซลกให้แหลก,ตำให้ละเอียด เช่น เซแป้ง หมายถึง ตำแบ่งให้ละเอียด (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 98)
ซอ [so: ⁵]	ก. ตำข้าวครกเดียวกัน โดยใช้คนตำ 2-3 คน พร้อม ๆ กัน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 101)
ซ้อม [so:m ⁷]	ก. ตำ เช่น ซ้อมข้าวสาร หมายถึง ตำจากข้าวกล้องมาเป็นข้าวสาร (ถ้าจากข้าวเปลือกเรียกว่า ทิ่มข้าว) ²⁸ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 101)
ตะโบะ ²⁹ [tabo:ʔ ⁴]	ก. ทำให้แหลก,ตำให้เปลือกหลุดออก ; ตะโบะ (น.ธ.) ก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 120)
ถัม ³⁰ [thim ²]	ก. ตำ,แทง เช่น ถัมข้าว หมายถึงตำข้าว (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 135)
ยน [jon ⁵]	ก. 1. ตะบัน ; ยอนก็ว่า 2. ตำ,แห่รู่ เช่น เอาไม้ย่นรู่ หมายถึง เอาไม้แห่รู่ ไปในรู่ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 205)
เยาะ [jɔ:ʔ ⁶]	ก. โซลก เช่น เยาะเครื่องแกง หมายถึง โซลกเครื่องแกง (น.ศ.) ³¹ ; ยก ก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 210)

²⁷ จากการสอบถาม พบว่า ผู้บอกภาษาบางคนออกเสียงพยัญชนะ ช [ch] เป็นเสียง ซ [s]

²⁸ คำว่าทิ่มข้าวเขียนตามที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 101

²⁹ จากการสอบถามชาวไทยผู้พูดภาษามลายู (อาจารย์อิสลียาส มายุดิน) พบว่ามีคำที่ออกเสียงคล้ายกันในภาษามลายู และออกเสียงว่า เตอโบะ [te:boʔ] หมายถึง เจาะ แต่ในพจนานุกรมให้ความหมายว่า ทำให้แหลก, ตำให้เปลือกหลุดออก

³⁰ คำว่าถัม เขียนตามที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 135

³¹ นครศรีธรรมราช

จากการสอบถามผู้บอกภาษา พบว่า ใช้สาก-ครก ในการตำ โขลก เซ เป็นต้น ใช้ตะบันหมาก ในการชน วัตถุที่ถูกตำจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง คำว่า ถัม ในบางกรณีจะปรากฏร่วมกับคำนามบางคำ และมีความหมายเฉพาะ เช่น

ถัมซล้ง	ก. ตะบันหมาก (ส.ญ.) ³²	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 135)
ถัมเครื่อง	ก. ตำนน้ำพริกแกง ; เยาะเครื่อง กี่ว่า (ภ.ก.) ³³	(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 135)

2.2 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการกระทุ้ง

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยกระทุ้ง ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

ล้ง [lɔŋ⁷] ก. ทะลวง, กระทุ้ง ; หล้ง (น.ศ.) กี่ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 228)

จากการสอบถามผู้บอกภาษา พบว่า นิยมใช้ไม้ในการล้ง วัตถุที่ถูกล้งจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

2.3 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการฝน

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการฝน ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

ชน [khon¹] ก. ฝน, ถูไปถูมา เช่น ชนเหล็กให้เหลียม หมายความว่า ฝนเหล็กให้แหลม (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 39)

จากการสอบถามผู้บอกภาษาพบว่า นิยมใช้หินในการชน วัตถุที่ถูกฝนจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

3. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้อวัยวะ

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันจำนวนหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือประเภทอวัยวะของคน กล่าวคือ สัมพันธ์ในลักษณะที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเป็นเครื่องมือในการแสดงกริยาอาการที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน

อวัยวะที่เป็นเครื่องมือที่ทำให้วัตถุแยกจากกันได้แก่ มือ ฟัน เป็นต้น

3.1 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการฉีก เด็ด ปลิด

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการฉีก เด็ด ปลิด ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

ฉีก [chi:k²] ก. ทำให้ขาด, ทำให้แยกออก เช่น ฉีกผ้า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 88)

³² สุราษฎร์ธานี

³³ ภูเก็ต

เด็ด	[de:t ³]	ก. เด็ด, เก็บ เช่น แดดผัก หมายถึง เก็บผัก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 115)
แบะ	[be:t ⁴]	ก. แยกออกจากกัน ฉีก เช่น แบะเรียน หมายถึง ฉีกทุเรียน (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 166)
ลต	[lot ⁷]	ก. ปลิด เช่น ลตใบไม้ หมายถึง ปลิดใบไม้ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 225)
หล่อน	[lo:n ²]	ก. ปอก เช่น หล่อนกล้วย หมายถึง ปอกกล้วย (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 270)
แหก	[he:k ²]	ก. แหก, ขาด, ฉีก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 294)

จากการสอบถามผู้ออกภาษาพบว่า ในการฉีก แดด เหล่านี้ใช้วิธีฉีก คือ มือ เป็นเครื่องมือ วัตถุที่ถูกฉีก เด็ด ปลิด จะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

3.2 ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการขบ กัด

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันด้วยการขบ กัด ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่

กะ	[ka:ʔ ⁴]	ก. กัด เช่น กะอ้อย (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 18)
กัด	[kat ³]	ก. กัด, ขบ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 22)
แกล็ด	[kl eʔ ¹]	ก. 1. ขบเมื่อกัดแล้วคลายเปลี่ยนทั้งกินแต่เนื้อใน เช่น นกแกล็ดข้าว 2. กัดทะ เช่น หนูแกล็ดผ้า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 36)
ขบ	[khɔp ¹]	ก. กัด เช่น หมาขบ หมายถึง สุนัขกัด, ยุงขบ หมายถึง ยุงกัด , ขบปลา หมายถึง กัดปลา (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 39)
คลด	[khlɔt ⁴]	ก. กัดกินทีละมาก ๆ โดยใช้ฟันส่วนหน้า ; เคล็ด, แเค็ด (น.ธ.), ลต (ช.พ.) ก็ว่า (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 58)
คะ	[ka:ʔ ⁷]	ก. กัด ให้ฉีกออก เช่น หมาคะพรก หมายถึง หมากัดกะสามะพร้าว (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 62)
จับ	[ʔap ⁷]	ก. กัด, หนีบ เช่น หมาจับน้อง, มิดโกนจับมือ (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 72)
ฉก	[chɔk ¹]	ก. กัด เช่น ฉก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 84)
ยับ	[jap ⁷]	ก. จับ, กัด เช่น หมากัดน้อง (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 207)

จากการสอบถามผู้ออกภาษาพบว่า ใช้ฟัน ในการขบกัด เป็นต้น วัตถุที่ถูกขบ กัด จะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

4. คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือหลายประเภท

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกันจำนวนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือได้หลายประเภท กล่าวคือสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคม และของไม่มีคมก็ได้ สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคมและไม่มีคมและอวัยวะก็ได้ สัมพันธ์

กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของไม่มีคมและอวัยวะก็ได้ หรือสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทอวัยวะ หรือ วัตถุแยกจากกันเองเมื่อเกิดเหตุปัจจัย ดังนี้

4.1 คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคมและของไม่มีคม

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคม และของไม่มีคม ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

- ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการกรอ

กรอ [kɔːʔ] ก. ตกแต่งให้ได้รูปทรงตามต้องการ เช่น กรอฟัน, กรอหิน, กรอไม้

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 11)

จากการสอบถามผู้บอกภาษาดม พบว่า กรอฟัน ใช้เครื่องมือแพทย์ในการกรอ ซึ่งมีทั้งที่เป็นของมีคมและไม่มีคม กรอหินใช้หินกรอ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เป็นของไม่มีคม และกรอไม้นิยมใช้พร้า มีด ซึ่งเป็นของมีคม สังเกตว่า คำนี้เป็นคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่นอกจากมีความหมายในทำนองทำให้ วัตถุแยกจากกันแล้ว ยังมีความหมายว่าตกแต่งให้ได้รูปทรงด้วย เครื่องมือที่ใช้สามารถใช้ได้กับเครื่องมือที่เป็นของมีคม และของไม่มีคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของวัตถุที่ต้องการกรอ วัตถุที่ถูกกรอจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

4.2 คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคมไม่มีคม และอวัยวะ

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคม และอวัยวะ ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

- ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการแกะ ปอก ลอก เลาะ

แกะ [keːʔʰ] ก. แคะออก, แก้ออก ; แขว่ , แคว่ กี่ว่า

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 37)

ปอก [pɔːkʰ] ก. แกะ เช่น ปอกเจียะ หมายถึง แกะเยื่อ , ปอกปากจาก หมายถึง แกะเปลือกใช้ที่กำลึงออกเป็นตัว

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 171)

ลอก^{๓๔} [lɔːkʰ] ก. ปอก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 223)

เลาะ^{๓๕} [lɔːʔʰ] ก. ลอก, ตัดออก (พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 232)

คำว่า แกะ ปอก ลอก เลาะ อาจใช้ได้ทั้งกับเครื่องมือประเภทของมีคม เช่น มีด และใช้อวัยวะคือมือ ในการแสดงอาการ วัตถุที่ถูกแกะ ปอก ลอก เลาะ จะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

4.3 คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของไม่มีคมและอวัยวะ

^{๓๔} คำนี้พจนานุกรมให้ไว้หลายความหมาย ได้แก่ ลอก, ปอก, เบิด, กะเทาะ ความหมายว่า ปอก จัดอยู่ในกลุ่มนี้

^{๓๕} คำนี้พจนานุกรมให้ไว้หลายความหมาย ได้แก่ กะเทาะ, ลอก, แฉงออก, ตัดออก ความหมายว่าลอก จัดอยู่ในกลุ่มนี้

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของไม้มีคม และ
อวัยวะ ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

- ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการเขี่ย

กาย [ka:j³]

ก. เขี่ย, ค่อย เช่น เอาไม้มากายไฟ หมายถึง เอาไม้ตะกั่วเขี่ยเต้าออก
จากเตาไฟ, โก้มากายต้นผัก หมายถึง โก้มาค่อยเขี่ยต้นผัก

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 25)

คำว่า กาย อาจใช้ได้ทั้งเครื่องมือประเภทของไม้มีคม เช่น ไม้ และใช้อวัยวะ คือ ตีนไก่ หรือ
มือของคน ในการแสดงอาการเขี่ย วัตถุที่ถูกเขี่ยจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้
วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

4.4 คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทอวัยวะ หรือเหตุปัจจัย

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงจำนวนหนึ่งสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทอวัยวะ คือ
มือ และสัมพันธ์กับเหตุปัจจัย คือ เหตุการณ์ที่ทำให้วัตถุแยกจากกันได้เอง ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนี้

- ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการหัก

บั่น [ba:n⁴]

ก. ขาดสะบั้น, หัก เช่น ไม้หักบั่นเสียแล้ว หมายถึง ไม้บรรทัด
หักเสียแล้ว

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 160)

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงนั้นอาจเกิดขึ้นเมื่อใช้อวัยวะ คือ มือ ในการบั่น วัตถุที่ถูกหักจะ
เปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุนั้นเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ในกรณีที่มีเหตุปัจจัย คือ เหตุการณ์ที่สามารถทำให้วัตถุแยกจากกันได้เอง เช่น เมื่อไม้บรรทัด
ตกลงบนพื้น ไม้บรรทัดอาจเกิดการหัก หรือใช้คำว่าบั่นในภาษาถิ่นใต้ได้

4.5 คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทั้งประเภทของมีคม หรืออื่น ๆ หรือเหตุปัจจัย

- ลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการกะเทาะ

ลอก³⁶ [lɔ:k⁶]

ก. กะเทาะ

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 223)

เลาะ³⁷ [lɔ:ʔ⁶]

ก. กะเทาะ

(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ หน้า 232)

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง อาจเกิดขึ้นเมื่อใช้ของมีคม คือมีด พร้า เหล็กปลายแหลม
ในการลอก เลาะ ให้กะเทาะ วัตถุที่ถูกกะเทาะ จะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเมื่อผู้ทำแสดงกริยาที่เป็นสาเหตุให้วัตถุ
นั้นเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ในกรณีที่มีเหตุปัจจัย คือ เหตุการณ์ที่สามารถทำให้วัตถุแยกจากกันได้เอง เช่น เมื่อวัตถุ เช่น
หม้อเคลือบ อาจเกิดการกะเทาะ เมื่อตกลงบนพื้นแรง ๆ หรือเมื่อสีที่เคลือบเสื่อมสภาพ

จากการศึกษาพบว่า คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองทำให้วัตถุแยกจากกัน
ในภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้มีจำนวนทั้งหมด 96 คำ แต่ละคำแสดงความหมาย และมีที่
ใช้ดังสรุปด้วยแผนภูมิได้ดังนี้

³⁶ คำนี้พจนานุกรมให้ไว้หลายความหมาย ได้แก่ ลอก, ปอก, เป็ด, กะเทาะ ความหมายว่ากะเทาะ จัดอยู่ในกลุ่มนี้

³⁷ คำนี้พจนานุกรมให้ไว้หลายความหมาย ได้แก่ กะเทาะ, ลอก, แฉงออก, ตัดออก ความหมายว่า กะเทาะ จัดอยู่ในกลุ่มนี้

คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกันในภาษาไทยถิ่นใต้มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ผู้เขียนรวบรวมจากพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้มีเป็นจำนวน 96 คำ คำกริยาเหล่านี้จัดเป็นคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากเป็นคำกริยาที่เมื่อผู้ทำ ทำกริยาที่หมายถึงคำกริยาเหล่านี้แล้ว วัตถุที่แยกจากกันมักเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม คำกริยาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือที่ทำให้วัตถุแยกจากกัน 4 ประเภท คือ ใช้กับเครื่องมือประเภทของมีคม เครื่องมือประเภทของไม่มีคม ใช้กับอวัยวะ และใช้กับเครื่องมือได้หลายประเภท

จากการศึกษาเรื่องความหมายของคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกันในภาษาไทยถิ่นใต้ พบว่ามีจุดเด่นในด้านที่คำกริยาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นใต้ และชาวไทยถิ่นใต้มีความละเอียดในเรื่องการใช้คำเป็นอย่างมาก เห็นได้จากคำกริยาที่มีความหมายในทำนองที่ทำให้วัตถุแยกจากกันเหล่านี้ที่มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือประเภทของมีคม ตัวอย่างเช่น คำกริยาที่มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการโค่นมีใช้ถึง 3 คำ คำกริยาที่มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการฟันสับ ผ่า ตาก มีใช้ถึง 12 คำ คำกริยาที่มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการแทง มีใช้ถึง 6 คำ คำกริยาที่มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการตัดยังมีใช้มาก และต่างไปในรายละเอียดอีกด้วย ตัวอย่างเช่น มีความหมายว่า ตัด มีใช้ถึง 8 คำ มีความหมายว่าตัดเฉพาะส่วนปลายของวัตถุออกมีใช้ถึง 9 คำ มีความหมายว่าตัดให้ได้รูปทรงมีใช้ถึง 7 คำ มีความหมายว่าตัดให้เนื้อวัตถุแยกออกมาเป็นชิ้นๆ มีใช้ถึง 7 คำ มีความหมายว่าตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันเป็นชิ้นเล็กลงมีใช้ 3 คำ มีความหมายว่าตัดให้เนื้อวัตถุแยกจากกันด้วยการบาดหรือกรีดมีใช้ถึง 4 คำ เป็นต้น คำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือประเภทของไม่มีคม ตัวอย่างเช่น มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการตำมีใช้มากถึง 10 คำ คำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับการใช้อวัยวะ ตัวอย่างเช่น มีความหมายในลักษณะการทำให้แยกจากกันด้วยการฉีก เด็ด ปลิด มีใช้ถึง 6 คำ คำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือหลายประเภท ตัวอย่างเช่น คำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับเครื่องมือทั้งประเภทของมีคม และอวัยวะ มีใช้ถึง 4 คำ เป็นต้น ถึงแม้ว่าคำแต่ละคำที่พบในพจนานุกรมนี้อาจมีที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปอีกได้ก็ตาม คำกริยาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความพิถีพิถันในการใช้คำศัพท์ของชาวไทยถิ่นใต้ คำศัพท์เหล่านี้มีคุณค่าในด้านที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งมีค่าสำหรับผู้ศึกษาภาษาไทยถิ่น

หนังสืออ้างอิง

นวรรณ พันธุมธา. ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์น, 2525.

ทักษิณคดีศึกษา, สถาบัน. พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงสยาม, 2525.

บรรณานุกรมการสัมภาษณ์

จำเริญ แสงดวงแข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภัทรนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ

เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544

ถ้อง แสงจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภัทรนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544

พีระ ทองมี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภัทรนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ

เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2544

มาณี แก้วชนิด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภัทรนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544

- วิเชษฐ์ จันทรคงทอม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544
- สว่างศรี พรหมศาสตร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544
- สารภี ไชยรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2544
- สุชาติ สุขสถิต เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2544
- สุภาพร นุ่นมัน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544
- อิสสิยาส มายูติน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประภัสสร ภักธนาวิก เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยทักษิณ
เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2544

ข้อมูลคำและหน้าจากพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525

[illegible]